

Latin · 4.º ESO · Illes Balears

Cuadernillo de trabajo del profesorado: currículo oficial, secuenciación trimestral, situaciones de aprendizaje, rúbricas competenciales, DUA y comparativa autonómica frente al BOE.

Normativa Decret 32/2022, de 8 d'agost

Generado 10/06/2026 11:37

10 Competencias	32 Criterios	76 Saberes
---------------------------	------------------------	----------------------

Curso terminal de la etapa obligatoria con itinerarios diferenciados (académico y aplicado en algunas materias).
Marca la frontera entre quienes seguirán a Bachillerato y quienes optarán por FP o el mundo laboral.

Índice

1. Resumen normativo
 2. Competencias específicas (explicadas)
 3. Criterios de evaluación (con evidencia)
 4. Saberes básicos (con actividad de aula)
 5. Rúbricas IA por competencia (niveles 1-4)
- Sugerencias DUA por CE
 - Cómo programar paso a paso

1. Resumen normativo

Materia	Latin
Curso	4.º ESO
Comunidad Autónoma	Illes Balears
Decreto autonómico	Decret 32/2022, de 8 d'agost
Particularidad	En Illes Balears, el catalán (modalidad balear) es lengua vehicular preferente y existe Llengua Catalana i Literatura con currículu propio.

2. Competencias específicas

Latín

CE.1 · Valorar el paper de la civilització llatina en l'origen de la identitat europea, comparant i reconeixent les semblances ...

TEXTO OFICIAL

Valorar el paper de la civilització llatina en l'origen de la identitat europea, comparant i reconeixent les semblances i diferències entre llengües i cultures, per analitzar críticament el present. La valoració del paper de la civilització llatina com a inici de la identitat europea suposa rebre informació expressada a través de fonts llatines, contrastar-la i analitzar-la, activant les estratègies adequades per poder reflexionar sobre la permanència d'aspectes lingüístics, històrics, polítics, culturals o socials de la civilització llatina en la nostra societat. Implica, per tant, entendre la cultura llatina i extreure aquells elements fonamentals que permeten reflexionar i revisar la singularitat de les maneres de vida i pensament antics, com també la seva proximitat a les maneres de vida i pensament actuals, per comparar les diferències i semblances entre llengües i cultures, confrontant creacions llatines amb la tradició clàssica de creacions posteriors. L'anàlisi crítica del present requereix d'informació cotextual o contextual que permeti afegir elements i arguments a les hipòtesis de valoració per desenvolupar una consciència humanista i social oberta tant a les constants com a les variables culturals al llarg del temps. Tractar aquesta anàlisi des d'un punt de vista crític implica ser capaç de discernir aquella part del llegat romà que ens fa créixer com a societat d'aquella altra que ja no té cabuda en el món modern, manifestant una actitud de rebuig davant aspectes que denotin qualsevol tipus de discriminació. Els processos d'anàlisi requereixen contextos de reflexió i comunicació dialògics, respectuosos amb l'herència de l'antiguitat clàssica i amb les diferències culturals que hi tenen el seu origen.

RESUMEN CLARO

El alumnado valora cómo la civilización latina ha influido en Europa, comparando lenguas y culturas para entender el presente críticamente.

QUÉ HACE EL ALUMNADO

El alumnado compara elementos lingüísticos y culturales de origen latino con los actuales, reflexiona sobre su impacto y elabora juicios críticos sobre la identidad europea.

NO ES

No es memorizar listas de dioses o emperadores. No es traducir textos sin contexto. No es aceptar sin crítica la herencia clásica.

EJEMPLO DE ACTIVIDAD

El alumnado analiza un mito latino y su reelaboración en una serie actual, identificando semejanzas y diferencias culturales.

valorar

CE.2 · Conèixer els aspectes bàsics de la llengua llatina, comparant-la amb les llengües d'ensenyament i amb altres llengües de...

TEXTO OFICIAL

Conèixer els aspectes bàsics de la llengua llatina, comparant-la amb les llengües d'ensenyament i amb altres llengües del repertori individual dels alumnes, per valorar els trets comuns i apreciar la diversitat lingüística com a mostra de riquesa cultural. La introducció als elements bàsics de l'etimologia i el lèxic de la llengua llatina des d'un enfocament plurilingüe d'adquisició de les llengües permet als alumnes transferir els coneixements i les estratègies des de les llengües del seu repertori al llatí i viceversa, activant així les destreses necessàries per a la millora de l'aprenentatge de llengües noves i de la pròpia competència comunicativa, permetent tenir en compte els diferents nivells de coneixements lingüístics dels alumnes, com també els diferents repertoris individuals. El caràcter del llatí com a llengua d'origen de diferents llengües modernes permet reconèixer i apreciar distintes varietats i perfils lingüístics contribuint a la identificació, valoració i respecte de la diversitat lingüística, dialectal i cultural per construir una cultura compartida. Tot l'anterior promou una millor comprensió del funcionament de les llengües d'ensenyament, com també de les llengües que formen part del repertori lingüístic dels alumnes, d'una banda, millorant la lectura comprensiva i l'expressió oral i escrita mitjançant el coneixement del vocabulari i les estructures gramaticals llatines i, per una altra, ajudant a desenvolupar habilitats lèxiques i semàntiques mitjançant l'adquisició d'estratègies d'inferència del significat del lèxic comú d'origen grecollatí, com també la comprensió del vocabulari culte, científic i tècnic a partir dels seus components etimològics. La comparació entre llengües requereix, així mateix, de la utilització de les regles fonamentals d'evolució fonètica del llatí a les llengües romàniques i la identificació de paraules derivades del llatí, tant patrimonials com cultismes, i expressions llatines en diferents contextos lingüístics.

RESUMEN CLARO

El alumnado compara el latín con las lenguas que conoce para valorar la diversidad lingüística.

QUÉ HACE EL ALUMNADO

El alumnado observa semejanzas y diferencias entre el latín, su lengua de enseñanza y otras lenguas que conoce, explicando cómo se relacionan.

NO ES

No es memorizar declinaciones ni traducir frases aisladas sin reflexión. No es saber de memoria la gramática latina.

EJEMPLO DE ACTIVIDAD

El alumnado compara la raíz de palabras latinas como 'pater' con su equivalente en español e inglés, y discute las similitudes.

[comparar](#)

CE.3 · Llegir i interpretar texts llatins, assumint l'aproximació als texts com un procés dinàmic i prenent consciència dels co...

TEXTO OFICIAL

Llegir i interpretar texts llatins, assumint l'aproximació als texts com un procés dinàmic i prenent consciència dels coneixements i experiències pròpies, per identificar-ne el caràcter clàssic i fonamental. La lectura de texts llatins pertanyents a diferents gèneres i èpoques constitueix un dels pilars de la matèria de llatí a quart curs. La comprensió i interpretació d'aquests texts necessita d'un context històric, cívic, social, lingüístic i cultural que ha de ser producte de l'aprenentatge. El treball amb texts originals, en edició bilingüe, traduïts o adaptats, complets o a través de fragments seleccionats, permet parar esment a conceptes i termes bàsics en llatí que impliquen un coneixement lingüístic, lèxic i cultural, amb la finalitat de realitzar una lectura crítica i prendre consciència del seu valor fonamental en la construcció de la nostra identitat com a societat. La interpretació de texts llatins comporta, per tant, la comprensió i el reconeixement del seu caràcter fundacional per a la civilització occidental, assumint l'aproximació als texts com un procés dinàmic que té en compte des del coneixement sobre el tema fins a l'aprenentatge i aplicació d'estratègies d'anàlisi i reflexió per donar sentit a la pròpia experiència, comprendre el món i la condició humana, com també desenvolupar la sensibilitat estètica. El coneixement de les creacions literàries i artístiques, dels períodes de la història de Roma i la seva organització política i social, i dels fets històrics i llegendaris de l'Antiguitat clàssica contribueix a fer més intel·ligibles les obres, identificant i valorant la seva pervivència en el nostre patrimoni cultural i els seus processos d'adaptació a diferents cultures i moviments literaris, culturals i artístics que han pres les seves referències de models antics.

RESUMEN CLARO

Leer textos latinos interpretándolos activamente para reconocer por qué son clásicos y fundacionales.

QUÉ HACE EL ALUMNADO

El alumnado lee fragmentos latinos auténticos, los interpreta apoyándose en su contexto y experiencia, y explica su valor clásico.

NO ES

No es traducir palabra por palabra ni memorizar reglas; es comprender el texto como un todo significativo.

EJEMPLO DE ACTIVIDAD

Leer una máxima latina (ej. 'Veni, vidi, vici') y argumentar por qué sigue siendo relevante hoy.

interpretar

CE.4 · Comprendre texts originals llatins, traduïnt del llatí a la llengua d'ensenyament i desenvolupant estratègies d'accés al...

TEXTO OFICIAL

Comprendre texts originals llatins, traduïnt del llatí a la llengua d'ensenyament i desenvolupant estratègies d'accés al significat d'un enunciat senzill en llengua llatina, per aconseguir i justificar la traducció pròpia d'un passatge. La traducció és l'operació fonamental en l'aprenentatge de les llengües clàssiques i és el procés pel qual una cultura, un grup o un individu assimila o s'apropia d'un missatge o una realitat que li és aliena, constituint una experiència de recerca que utilitza la lògica del pensament, afavoreix la

RESUMEN CLARO

El alumnado traduce textos latinos originales y justifica su traducción usando estrategias de comprensión.

QUÉ HACE EL ALUMNADO

El alumnado lee un texto latino breve, lo traduce al español y explica por escrito las decisiones que ha tomado en la traducción.

NO ES

No es memorizar declinaciones ni hacer ejercicios de gramática sin contexto. No es traducir frases aisladas sin explicar decisiones.

EJEMPLO DE ACTIVIDAD

El alumnado traduce un pasaje de 3 líneas de César y redacta un párrafo justificando dos elecciones léxicas y una gramatical.

justificar

CE.5 · Descobrir, conèixer i valorar el patrimoni cultural, arqueològic i artístic romà, apreciàntlo i reconeixent-lo com a pro...

TEXTO OFICIAL

Descobrir, conèixer i valorar el patrimoni cultural, arqueològic i artístic romà, apreciàntlo i reconeixent-lo com a producte de la creació humana i com a testimoniatge de la història, per identificar les fonts d'inspiració i distingir els processos de construcció, preservació, conservació i restauració, com també per garantir la seva sostenibilitat. El patrimoni cultural, arqueològic i artístic romà, material i immaterial, present tant al nostre país com en països del nostre entorn, es concep aquí com a herència directa de la civilització llatina. El reconeixement de l'herència material requereix l'observació directa i indirecta del patrimoni, utilitzant diversos recursos, inclosos els que proporcionen les tecnologies de la informació i la comunicació. La presa de consciència de la importància del patrimoni material necessita del coneixement i la comprensió dels procediments de construcció —en el cas del patrimoni arqueològic— i de composició —en el cas dels suports d'escriptura—. A més, implica distingir entre els processos de preservació, conservació i restauració, incidint especialment en aquells aspectes que requereixen de la participació d'una ciutadania activa i compromesa amb el seu entorn i el seu propi llegat, d'acord amb la Convenció sobre la protecció del patrimoni mundial, cultural i natural de la UNESCO. Per part seva, el reconeixement de l'herència immaterial de la civilització clàssica llatina, des de la pràctica de l'oratoría en les institucions fins a les cerimònies privades o els espectacles d'entreteniment, contribueix a la comprensió d'aspectes clau de la nostra societat i la nostra cultura actuals.

RESUMEN CLARO

Valorar cómo el legado romano nos inspira hoy y aprender a conservarlo.

QUÉ HACE EL ALUMNADO

El alumnado observa vestigios romanos, analiza su función y propone medidas para su preservación.

NO ES

No es memorizar listas de monumentos ni fechas. No es solo visitar ruinas. Es entender su significado y sostenibilidad.

EJEMPLO DE ACTIVIDAD

El alumnado documenta un mosaico romano local, investiga su historia y elabora un cartel explicativo para el museo.

valorar

Llatí

CE.1 · valorar el paper de la civilització llatina en l'origen de la identitat europea, comparant i reconeixent les semblances ...

TEXTO OFICIAL

valorar el paper de la civilització llatina en l'origen de la identitat europea, comparant i reconeixent les semblances i diferències entre llengües i cultures, per analitzar críticament el present. La valoració del paper de la civilització llatina com a inici de la identitat europea suposa rebre informació expressada a través de fonts llatines, contrastar-la i analitzar-la, activant les estratègies adequades per poder reflexionar sobre la permanència d'aspectes lingüístics, històrics, polítics, culturals o socials de la civilització llatina en la nostra societat. Implica, per tant, entendre la cultura llatina i extreure aquells elements fonamentals que permeten reflexionar i revisar la singularitat de les maneres de vida i pensament antics, com també la seva proximitat a les maneres de vida i pensament actuals, per comparar les diferències i semblances entre llengües i cultures, confrontant creacions llatines amb la tradició clàssica de creacions posteriors. L'anàlisi crítica del present requereix d'informació cotextual o contextual que permeti afegir elements i arguments a les hipòtesis de valoració per desenvolupar una consciència humanista i social oberta tant a les constants com a les variables culturals al llarg del temps. Tractar aquesta anàlisi des d'un punt de vista crític implica ser capaç de discernir aquella part del llegat romà que ens fa créixer com a societat d'aquella altra que ja no té cabuda en el món modern, manifestant una actitud de rebuig davant aspectes que denotin qualsevol tipus de discriminació. Els processos d'anàlisi requereixen contextos de reflexió i comunicació dialògics, respectuosos amb l'herència de l'antiguitat clàssica i amb les diferències culturals que hi tenen el seu origen. Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica::

CE.2 · conèixer els aspectes bàsics de la llengua llatina, comparant-la amb les llengües d'ensenyament i amb altres llengües de...

TEXTO OFICIAL

conèixer els aspectes bàsics de la llengua llatina, comparant-la amb les llengües d'ensenyament i amb altres llengües del repertori individual dels alumnes, per valorar els trets comuns i apreciar la diversitat lingüística com a mostra de riquesa cultural. La introducció als elements bàsics de l'etimologia i el lèxic de la llengua llatina des d'un enfocament plurilingüe d'adquisició de les llengües permet als alumnes transferir els coneixements i les estratègies des de les llengües del seu repertori al llatí i viceversa, activant així les destreses necessàries per a la millora de l'aprenentatge de llengües noves i de la pròpia competència comunicativa, permetent tenir en compte els diferents nivells de coneixements lingüístics dels alumnes, com també els diferents repertoris individuals.

CE.3 · llegir i interpretar texts llatins, assumint l'aproximació als texts com un procés dinàmic i prenent consciència dels co...

TEXTO OFICIAL

llegir i interpretar texts llatins, assumint l'aproximació als texts com un procés dinàmic i prenent consciència dels coneixements i experiències pròpies, per identificar-ne el caràcter clàssic i fonamental. La lectura de texts llatins pertanyents a diferents gèneres i èpoques constitueix un dels pilars de la matèria de llatí a quart curs. La comprensió i interpretació d'aquests texts necessita d'un context històric, cívic, social, lingüístic i cultural que ha de ser producte de l'aprenentatge. El treball amb texts originals, en edició bilingüe, traduïts o adaptats, complets o a través de fragments seleccionats, permet parar esment a conceptes i termes bàsics en llatí que impliquen un coneixement lingüístic, lèxic i cultural, amb la finalitat de realitzar una lectura crítica i prendre consciència del seu valor fonamental en la construcció de la nostra identitat com a societat. La interpretació de texts llatins comporta, per tant, la comprensió i el reconeixement del seu caràcter fundacional per a la civilització occidental, assumint l'aproximació als texts com un procés dinàmic que té en compte des del coneixement sobre el tema fins a l'aprenentatge i aplicació d'estratègies d'anàlisi i reflexió per donar sentit a la pròpia experiència, comprendre el món i la condició humana, com també desenvolupar la sensibilitat estètica.

CE.4 · comprendre texts originals llatins, traduint del llatí a la llengua d'ensenyament i desenvolupant estratègies d'accés al...

TEXTO OFICIAL

comprendre texts originals llatins, traduint del llatí a la llengua d'ensenyament i desenvolupant estratègies d'accés al significat d'un enunciat senzill en llengua llatina, per aconseguir i justificar la traducció pròpia d'un passatge.

CE.5 · descobrir, conèixer i valorar el patrimoni cultural, arqueològic i artístic romà, apreciànt-lo i reconeixent-lo com a pro...

TEXTO OFICIAL

descobrir, conèixer i valorar el patrimoni cultural, arqueològic i artístic romà, apreciànt-lo i reconeixent-lo com a producte de la creació humana i com a testimoni de la història, per identificar les fonts d'inspiració i distingir els processos de construcció, preservació, conservació i restauració, com també per garantir la seva sostenibilitat. El patrimoni cultural, arqueològic i artístic romà, material i immaterial, present tant al nostre país com en països del nostre entorn, es concep aquí com a herència directa de la civilització llatina. El reconeixement de l'herència material requereix l'observació directa i indirecta del patrimoni, utilitzant diversos recursos, inclosos els que proporcionen les tecnologies de la informació i la comunicació. La presa de consciència de la importància del patrimoni material necessita del coneixement i la comprensió dels procediments de construcció —en el cas del patrimoni arqueològic— i de composició —en el cas dels suports d'escriptura—. A més, implica distingir entre els processos de preservació, conservació i restauració, incidint especialment en aquells aspectes que requereixen de la participació d'una ciutadania activa i compromesa amb el seu entorn i el seu propi llegat, d'acord amb la Convenció sobre la protecció del patrimoni mundial, cultural i natural de la UNESCO. Per part seva, el reconeixement de l'herència immaterial de la civilització clàssica llatina, des de la pràctica de l'oratoría en les institucions fins a les cerimònies privades o els espectacles d'entreteniment, contribueix a la comprensió d'aspectes clau de la nostra societat i la nostra cultura actuals. Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica:

3. Criterios de evaluación

Latín

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
1.1	CE.1	<p>Descriure el significat de productes culturals del present, en el context dels desenvolupaments culturals a Europa, comparant les semblances i diferències amb l'antiguitat llatina. Descriure el significat de productes culturals actuals dins l'àmbit europeu i la seva relació amb la Roma antiga. Reconèixer les semblances i diferències entre l'Europa actual i l'antiguitat romana.</p> <p>Comparar productos culturales actuales con los de la Antigüedad latina para analizar su significado e influencia.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado entrega un análisis escrito donde compara un anuncio publicitario con un mito latino.</p> <p><i>Contexto:</i> Análisis en parejas de un fragmento de serie actual frente a un texto de Ovidio.</p>	<p>Rubrica generica</p> <p>Verbo: comparar</p>
1.2	CE.1	<p>Valorar de manera crítica les formes de vida, costums i actituds de la societat romana en comparació amb els de les nostres societats a partir del contingut de fonts llatines en diferents suports.</p> <p>Comparar críticamente costumbres romanas y actuales usando fuentes latinas.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado elabora un comentario crítico que compara costumbres romanas y actuales a partir de fuentes latinas.</p> <p><i>Contexto:</i> Análisis guiado de textos latinos seguido de debate comparativo.</p> <p><i>Evitar:</i> Limitar la evaluación a la traducción sin verificar la comparación crítica.</p>	<p>Rubrica produccion</p> <p>Verbo: comparar</p>
1.3	CE.1	<p>Identificar els períodes de la història de Roma, els esdeveniments i personatges, com també els aspectes de la civilització romana en el seu context històric, relacionant les dades amb referents actuals i aplicant els coneixements adquirits. Identificar els principals períodes de la història de Roma relacionant-los amb els principals fets i llegendes que s'hi esdevenen. Explicar els principals personatges llegendaris i històrics de l'antiga Roma relacionant-los amb el període que varen viure. Reconèixer la petjada de diferents aspectes de la civilització romana en referents actuals.</p> <p>Identificar periodos, acontecimientos y personajes romanos vinculándolos con el presente.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado elabora un eje cronológico con hitos romanos y paralelismos actuales.</p> <p><i>Contexto:</i> Trabajo individual de búsqueda y relación de datos históricos.</p> <p><i>Evitar:</i> Confundir la fecha de la caída del Imperio Romano de Occidente (476 d.C.) con el fin de la República (27 a.C.).</p>	<p>Examen escrito</p> <p>Verbo: identificar</p>

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
2.1	CE.2	<p>Valorar críticament i adequar-se a la diversitat lingüística i cultural a què dona origen el llatí, identificant i explicant semblances i diferències entre els elements lingüístics de l'entorn, relacionant-los amb els de la pròpia cultura i desenvolupant una cultura compartida i una ciutadania compromesa amb els valors democràtics. Reconèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural que prové del llatí, identificant i explicant semblances i diferències entre les llengües modernes conegudes i la pròpia cultura. Desenvolupar un compromís amb els valors democràtics.</p> <p>Compara lenguas a partir del latín, explica semejanzas y diferencias, y valora la diversidad lingüística como riqueza cultural.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado produce un texto comparativo donde identifica y explica semejanzas y diferencias lingüísticas y culturales entre el latín y otras lenguas de su repertorio.</p> <p><i>Contexto:</i> Actividad de análisis de un texto latino breve, comparándolo con lenguas modernas y reflexionando sobre la diversidad cultural.</p> <p><i>Evitar:</i> Evaluar solo la corrección gramatical en latín sin exigir la comparación con lenguas modernas ni la reflexión sobre la diversidad cultural.</p>	<p>Rubrica produccion</p> <p>Verbo: comparar</p>
2.2	CE.2	<p>Inferir significats de termes llatins aplicant els coneixements lèxics i fonètics d'altres llengües del repertori individual. Deducir el significat de paraules llatines utilitzant els coneixements ja adquirits i les llengües conegudes pels alumnes.</p> <p>El alumnado deduce el significado de términos latinos empleando sus conocimientos de otras lenguas de su repertorio.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado entrega un ejercicio escrito donde relaciona términos latinos con sus equivalentes en lenguas conocidas y justifica la inferencia.</p> <p><i>Contexto:</i> Se proporcionan 10 términos latinos desconocidos y el alumno debe inferir su significado a partir del castellano, inglés u otras lenguas.</p> <p><i>Evitar:</i> El docente evalúa la traducción directa de términos en lugar de la capacidad de inferencia a partir de lenguas conocidas.</p>	<p>Examen escrito</p> <p>Verbo: inferir</p>
2.3	CE.2	<p>Ampliar el cabal lèxic i millorar l'expressió oral i escrita, incorporant llatinismes i locucions usals d'origen llatí de manera coherent. Ampliar el vocabulari i millorar l'expressió oral i escrita, incorporant llatinismes i locucions llatines.</p> <p>Amplía el léxico y mejora la expresión oral y escrita al aplicar latinismos y locuciones latinas de manera coherente.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado produce textos orales y escritos en los que emplea correctamente latinismos y locuciones de origen latino.</p> <p><i>Contexto:</i> Creación y exposición de textos propios con latinismos, analizando ejemplos previos.</p> <p><i>Evitar:</i> Evaluar solo la identificación de latinismos en lugar de su uso productivo en textos propios.</p>	<p>Portfolio</p> <p>Verbo: aplicar</p>

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
2.4	CE.2	<p>Produir definicions etimològiques de termes quotidians, científics i tècnics, reconeixent els elements llatins en diferents contextos lingüístics i establint, si escau, la relació semàntica entre un terme patrimonial i un cultisme. Definir etimològicament paraules d'ús comú, científiques i tècniques, identificant les arrels llatines en cultismes i mots patrimonials. Identificar y analitzar la relació semàntica entre paraules d'una mateixa arrel llatina que han evolucionat en vies diferents, doblats.</p> <p>Producir definiciones etimológicas de términos cotidianos, científicos y técnicos, reconociendo elementos latinos y estableciendo relaciones semánticas.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado produce definiciones etimológicas de términos cotidianos, científicos y técnicos, reconociendo los elementos latinos y estableciendo la relación semántica entre términos patrimoniales y cultismos.</p> <p><i>Contexto:</i> En el aula, los estudiantes analizan palabras, buscan su origen latino y elaboran definiciones etimológicas.</p> <p><i>Evitar:</i> Confundir la definición etimológica con el significado actual o no distinguir entre término patrimonial y cultismo.</p>	<p>Rubrica produccion</p> <p>Verbo: Producir</p>
3.1	CE.3	<p>Explicar de manera oral, escrita o multimodal, el caràcter clàssic i humanista de les diverses manifestacions literàries i artístiques de la civilització llatina utilitzant un vocabulari correcte i una expressió adequada. Explicar, oralment i/o per escrit, perquè una obra artística o literària ha esdevingut clàssica (la seva perdurabilitat, influència en la cultura occidental, valors universals) i fonamental (la seva importància en la història literària i cultural), utilitzant un vocabulari correcte i una expressió adequada.</p> <p>Explica el carácter clásico y humanista de obras latinas con vocabulario y expresión adecuados.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado produce una exposición oral, escrita o multimodal sobre el carácter clásico y humanista de manifestaciones literarias o artísticas latinas.</p> <p><i>Contexto:</i> Analizar un texto o imagen latina y preparar una exposición justificando su valor clásico y humanista.</p> <p><i>Evitar:</i> Confundir 'clásico' con 'antiguo' sin atender al valor humanista.</p>	<p>Rubrica produccion</p> <p>Verbo: explicar</p>
3.2	CE.3	<p>Reconèixer el sentit global i les idees principals i secundàries d'un text, contextualitzant-lo i identificant les referències històriques, socials, polítiques o religioses que s'hi esmenten, i servint-se de coneixements sobre personatges i esdeveniments històrics ja estudiats.</p> <p>Identificar ideas principales y secundarias de un texto latino, contextualizándolo con referencias históricas, sociales, políticas o religiosas.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado entrega un análisis escrito donde señala el sentido global, ideas principales y secundarias, y las referencias históricas o culturales del texto.</p> <p><i>Contexto:</i> Lectura guiada de un texto latino breve con preguntas sobre contenido y contexto.</p> <p><i>Evitar:</i> Los alumnos traducen literalmente sin extraer las ideas principales ni relacionar con el contexto histórico.</p>	<p>Examen escrito</p> <p>Verbo: reconocer</p>

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
3.3	CE.3	<p>Interpretar de manera crítica el contingut de texts llatins de dificultat adequada, atès el context en el qual es van produir, connectant-los amb l'experiència pròpia i valorant com contribueixen a entendre les maneres de vida, costums i actituds de la nostra societat. Interpretar un text llatí de dificultat adequada, situant-lo en el seu context històric i connectant-lo amb l'experiència pròpia, reflexionant sobre la influència del món clàssic en la societat contemporània.</p> <p>Interpretar críticamente textos latinos conectándolos con la sociedad actual y valorando su influencia.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado produce un comentario crítico escrito que analiza un texto latino y lo relaciona con la sociedad contemporánea.</p> <p><i>Contexto:</i> Lectura en clase de un texto latino adaptado, seguido de discusión y redacción de una reflexión personal.</p> <p><i>Evitar:</i> Con frecuencia se evalúa solo la traducción literal, sin exigir la conexión crítica con la actualidad.</p>	<p>Rubrica produccion</p> <p>Verbo: interpretar</p>
4.1	CE.4	<p>Analitzar els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics elementals de la llengua llatina, identificant-los i comparant-los amb els de la llengua familiar. Analitzar els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics de les unitats elementals de la llengua llatina. Identificar els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics elementals en texts breus i senzills en llengua llatina. Comparar els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics elementals del llatí amb els de la llengua de l'ensenyament de l'alumne.</p> <p>Analizar y comparar elementos morfosintácticos y léxicos básicos del latín y la lengua familiar.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado entrega un análisis escrito donde identifica y compara categorías gramaticales y construcciones latinas con sus equivalentes en español.</p> <p><i>Contexto:</i> Traducción y comentario gramatical de una frase latina sencilla en clase.</p> <p><i>Evitar:</i> Confundir el caso ablativo con acusativo al analizar sintagmas preposicionales.</p>	<p>Examen escrito</p> <p>Verbo: analizar</p>
4.2	CE.4	<p>Traduir texts breus i senzills amb termes adequats i expressió correcta en la llengua d'ensenyament, justificant la traducció i manifestant la correspondència entre l'anàlisi i la versió realitzada. Realitzar traduccions a la llengua de l'ensenyament de l'alumne a partir de texts breus i senzills en llengua llatina. Realitzar les traduccions amb termes adequats, correcció ortogràfica i expressiva. Ser conscient de la correspondència que hi ha entre l'anàlisi morfològica, sintàctica i lèxica d'un text i la seva traducció. Justificar la traducció pròpia mitjançant la correspondència entre l'anàlisi i la versió realitzades.</p> <p>Traducir textos latinos breves y justificar la traducción, estableciendo la correspondencia entre análisis y versión.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado produce una traducción escrita de un texto latino breve y redacta una justificación que vincula el análisis morfosintáctico con las decisiones de traducción.</p> <p><i>Contexto:</i> En una prueba escrita individual, el alumnado traduce un texto latino y explica por escrito la relación entre análisis y traducción.</p> <p><i>Evitar:</i> El alumnado traduce sin justificar la correspondencia entre el análisis y la versión realizada, o justifica sin referirse al análisis.</p>	<p>Examen escrito</p> <p>Verbo: justificar</p>

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
4.3	CE.4	<p>Produir mitjançant retroversió d'oracions simples utilitzant les estructures pròpies de la llengua llatina. Produir oracions simples en llengua llatina correctes gramaticalment, morfològica, sintàctica i lèxica.</p> <p>Producir oraciones simples en latín mediante retroversión, usando estructuras latinas.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado entrega oraciones latinas correctas obtenidas por retroversión de frases dadas en lengua de enseñanza.</p> <p><i>Contexto:</i> Ejercicio de retroversión tras explicación morfosintáctica, individual y en clase.</p> <p><i>Evitar:</i> Confundir retroversión con traducción directa o ignorar la concordancia casual.</p>	<p>Rubrica produccion</p> <p>Verbo: producir</p>
5.1	CE.5	<p>Explicar els elements de la civilització llatina, especialment els relacionats amb la mitologia clàssica, identificant-los com a font d'inspiració de manifestacions literàries i artístiques. Explicar els trets característics de la civilització romana. Identificar i explicar la iconografia grecoromana en obres artístiques de disciplines diverses al llarg de la tradició clàssica. Identificar i explicar els principals elements de la literatura llatina al llarg de la tradició clàssica.</p> <p>Explicar elementos de la civilización latina, especialmente mitología, y reconocerlos como inspiración en el arte y la literatura.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado explica oralmente la relación entre un mito romano y una manifestación artística o literaria, identificando elementos concretos.</p> <p><i>Contexto:</i> Exposición breve sobre un mito y su huella en una obra de arte o texto.</p> <p><i>Evitar:</i> Los alumnos enumeran mitos sin vincularlos a obras concretas</p>	<p>Exposicion oral</p> <p>Verbo: Explicar</p>
5.2	CE.5	<p>Reconèixer les petjades de la romanització en el patrimoni cultural i arqueològic de l'entorn, identificant els processos de preservació, conservació i restauració com un aspecte fonamental d'una ciutadania compromesa amb la sostenibilitat ambiental i la cura del seu llegat. Explicar el procés de romanització, especialment a les Illes Balears. Identificar el patrimoni cultural i arqueològic de l'entorn dels alumnes i els processos de preservació, conservació i restauració. Reconèixer el llegat material i immaterial als entorns dels alumnes i argumentar la rellevància de la seva cura i protecció.</p> <p>Identificar las huellas de la romanización en el patrimonio local y valorar los procesos de preservación para la sostenibilidad.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado realiza un informe de campo sobre vestigios romanos del entorno, analizando su estado de conservación.</p> <p><i>Contexto:</i> Salida a un yacimiento romano local, seguida de análisis en clase y elaboración de un informe.</p> <p><i>Evitar:</i> Centrarse solo en fuentes literarias e ignorar vestigios arqueológicos del entorno.</p>	<p>Rubrica produccion</p> <p>Verbo: identificar</p>

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
5.3	CE.5	<p>Exposar de manera oral, escrita o multimodal les conclusions obtingudes a partir de la recerca, individual o col·lectiva, del llegat material i immaterial de la civilització romana i la seva pervivència en el present a través de suports analògics i digitals, seleccionant informació, contrastant-la i organitzant-la a partir de criteris de validesa, qualitat i fiabilitat. Investigar col·lectivament o individual el llegat material i immaterial de la civilització romana. Exposar els resultats i conclusions de la recerca amb suports i mitjans diversos: de manera oral, escrita o multimodal. Seleccionar la informació de fonts adequades, contrastant-la i organitzant-la a partir de criteris de validesa, qualitat i fiabilitat, i reconèixer-ne l'autoria.</p> <p>El alumno investiga el legado romano y expone conclusiones, seleccionando y contrastando información de fuentes fiables.</p> <p><i>Evidencia:</i> El alumnado produce una exposición (oral, escrita o multimodal) que muestra conclusiones de una investigación sobre el legado romano, con fuentes contrastadas.</p> <p><i>Contexto:</i> Investigación individual o en grupo sobre la pervivencia romana, con presentación final usando soportes analógicos o digitales.</p> <p><i>Evitar:</i> El alumno se limita a enumerar monumentos sin explicar su influencia actual ni contrastar fuentes.</p>	<p>Rubrica produccion</p> <p>Verbo: comunicar</p>

Llatí

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
CA1.1	CE.1	<p>Descriure el significat de productes culturals del present, en el context dels desenvolupaments culturals a Europa, comparant les semblances i diferències amb l'antiguitat llatina. - Descriure el significat de productes culturals actuals dins l'àmbit europeu i la seva relació amb la Roma antiga. - Reconèixer les semblances i diferències entre l'Europa actual i l'antiguitat romana.</p>	
CA1.2	CE.1	<p>Valorar de manera crítica les formes de vida, costums i actituds de la societat romana en comparació amb els de les nostres societats a partir del contingut de fonts llatines en diferents suports. - Entendre els trets que caracteritzen les maneres de vida, costums i actituds de la societat romana mitjançant la lectura i anàlisi de fonts antigues en diferents suports. - Analitzar els trets principals de la societat romana comparant-los amb els de les nostres societats. - Valorar, amb esperit crític, el modus vivendi i els trets de la societat romana en comparació amb la nostra societat.</p>	
CA1.3	CE.1	<p>Identificar els períodes de la història de Roma, els esdeveniments i personatges, com també els aspectes de la civilització romana en el seu context històric, relacionant les dades amb referents actuals i aplicant els coneixements adquirits. - Identificar els principals períodes de la història de Roma relacionant-los amb els principals fets i llegendes que s'hi esdevenen. - Explicar els principals personatges llegendaris i històrics de l'antiga Roma relacionant-los amb el període que varen viure. - Reconèixer la petjada de diferents aspectes de la civilització romana en referents actuals.</p>	

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
CA2.1	CE.2	Valorar críticament i adequar-se a la diversitat lingüística i cultural a què dona origen el llatí, identificant i explicant semblances i diferències entre els elements lingüístics de l'entorn, relacionant-los amb els de la pròpia cultura i desenvolupant una cultura compartida i una ciutadania compromesa amb els valors democràtics. - Reconèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural que prové del llatí, identificant i explicant semblances i diferències entre les llengües modernes conegudes i la pròpia cultura. - Desenvolupar un compromís amb els valors democràtics.	
CA2.2	CE.2	Inferir significats de termes llatins aplicant els coneixements lèxics i fonètics d'altres llengües del repertori individual. - Deducir el significat de paraules llatines utilitzant els coneixements ja adquirits i les llengües conegudes pels alumnes.	
CA2.3	CE.2	Ampliar el cabal lèxic i millorar l'expressió oral i escrita, incorporant llatínismes i locucions usuals d'origen llatí de manera coherent. - Ampliar el vocabulari i millorar l'expressió oral i escrita, incorporant llatínismes i locucions llatines.	
CA2.4	CE.2	Produir definicions etimològiques de termes quotidians, científics i tècnics, reconeixent els elements llatins en diferents contextos lingüístics i establint, si escau, la relació semàntica entre un terme patrimonial i un cultisme. - Definir etimològicament paraules d'ús comú, científiques i tècniques, identificant les arrels llatines en cultismes i mots patrimonials. - Identificar y analitzar la relació semàntica entre paraules d'una mateixa arrel llatina que han evolucionat en vies diferents, dobles.	
CA3.1	CE.3	Explicar de manera oral, escrita o multimodal, el caràcter clàssic i humanista de les diverses manifestacions literàries i artístiques de la civilització llatina utilitzant un vocabulari correcte i una expressió adequada. - Explicar, oralment i/o per escrit, perquè una obra artística o literària ha esdevingut clàssica (la seva perdurabilitat, influència en la cultura occidental, valors universals) i fonamental (la seva importància en la història literària i cultural), utilitzant un vocabulari correcte i una expressió adequada.	
CA3.2	CE.3	Reconèixer el sentit global i les idees principals i secundàries d'un text, contextualitzant-lo i identificant les referències històriques, socials, polítiques o religioses que s'hi esmenten, i servint-se de coneixements sobre personatges i esdeveniments històrics ja estudiats. - Identificar el sentit general i les idees principals i secundàries d'un text, contextualitzant-lo en el seu moment històric i reconeixent referències socials, polítiques o religioses amb l'ajuda dels coneixements previs sobre personatges i esdeveniments històrics.	
CA3.3	CE.3	Interpretar de manera crítica el contingut de texts llatins de dificultat adequada, atès el context en el qual es van produir, connectant-los amb l'experiència pròpia i valorant com contribueixen a entendre les maneres de vida, costums i actituds de la nostra societat. - Interpretar un text llatí de dificultat adequada, situant-lo en el seu context històric i connectant-lo amb l'experiència pròpia, reflexionant sobre la influència del món clàssic en la societat contemporània.	
CA4.1	CE.4	Analitzar els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics elementals de la llengua llatina, identificant-los i comparant-los amb els de la llengua familiar. - Analitzar els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics de les unitats elementals de la llengua llatina. - Identificar els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics elementals en texts breus i senzills en llengua llatina. - Comparar els aspectes morfològics, sintàctics i lèxics elementals del llatí amb els de la llengua de l'ensenyament de l'alumne.	

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
CA4.2	CE.4	Traduir texts breus i senzills amb termes adequats i expressió correcta en la llengua d'ensenyament, justificant la traducció i manifestant la correspondència entre l'anàlisi i la versió realitzada. - Realitzar traduccions a la llengua de l'ensenyament de l'alumne a partir de texts breus i senzills en llengua llatina. - Realitzar les traduccions amb termes adequats, correcció ortogràfica i expressiva. - Ser conscient de la correspondència que hi ha entre l'anàlisi morfològica, sintàctica i lèxica d'un text i la seva traducció. - Justificar la traducció pròpia mitjançant la correspondència entre l'anàlisi i la versió realitzades.	
CA4.3	CE.4	Produir mitjançant retroversió d'oracions simples utilitzant les estructures pròpies de la llengua llatina. - Produir oracions simples en llengua llatina correctes gramaticalment, morfològica, sintàctica i lèxica.	
CA5.1	CE.5	Explicar els elements de la civilització llatina, especialment els relacionats amb la mitologia clàssica, identificant-los com a font d'inspiració de manifestacions literàries i artístiques. - Explicar els trets característics de la civilització romana. - Identificar i explicar la iconografia grecoromana en obres artístiques de disciplines diverses al llarg de la tradició clàssica. - Identificar i explicar els principals elements de la literatura llatina al llarg de la tradició clàssica.	
CA5.2	CE.5	Reconèixer les petjades de la romanització en el patrimoni cultural i arqueològic de l'entorn, identificant els processos de preservació, conservació i restauració com un aspecte fonamental d'una ciutadania compromesa amb la sostenibilitat ambiental i la cura del seu llegat. - Explicar el procés de romanització, especialment a les Illes Balears. - Identificar el patrimoni cultural i arqueològic de l'entorn dels alumnes i els processos de preservació, conservació i restauració. - Reconèixer el llegat material i immaterial als entorns dels alumnes i argumentar la rellevància de la seva cura i protecció.	
CA5.3	CE.5	Exposar de manera oral, escrita o multimodal les conclusions obtingudes a partir de la recerca, individual o col·lectiva, del llegat material i immaterial de la civilització romana i la seva pervivència en el present a través de suports analògics i digitals, seleccionant informació, contrastant-la i organitzant-la a partir de criteris de validesa, qualitat i fiabilitat. - Investigar col·lectivament o individual el llegat material i immaterial de la civilització romana. - Exposar els resultats i conclusions de la recerca amb suports i mitjans diversos: de manera oral, escrita o multimodal. - Seleccionar la informació de fonts adequades, contrastant-la i organitzant-la a partir de criteris de validesa, qualitat i fiabilitat, i reconèixer-ne l'autoria.	

4. Saberes básicos

Latín

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Marc geogràfic de Roma, la seva expansió per Europa i la Mediterrània	
2	Principals períodes de la història de Roma	
3	Aspectes fonamentals de la vida quotidiana a Roma: la família, el paper de la dona	
4	Organització política i social de Roma, la seva pervivència en el món actual	
5	De la llegenda a la història: homes i dones de l'antiguitat romana	
6	La idea d'Europa i el seu origen grecollatí	
7	El llatí com a origen de les llengües romàniques i la seva pervivència en altres llengües d'Europa	
8	Estratègies i eines per relacionar el passat i el present a partir dels coneixements adquirits i conscienciar l'estudiant sobre l'actualitat del llegat grecoromà, utilitzant a aquest efecte diversitat de recursos: gràfics, textos, restes arqueològiques	
9	Estratègies per comprendre, comentar i interpretar texts llatins a partir dels coneixements adquirits i de l'experiència pròpia	
10	La condició humana a través dels texts clàssics llatins	
11	Pervivència en el món actual de conceptes clau de la civilització romana (civis, populus, sacer, homo, etc.)	
12	L'humanisme i el seu paper en la societat actual	

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Diferents sistemes d'escriptura: orígens de l'escriptura	

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
2	L'alfabet i la seva pronunciació. Els seus orígens i la seva expansió pel món	
3	Vocabulari bàsic llatí: lèxic transparent, paraules de major freqüència i principals prefixos i sufixos	
4	Nocions bàsiques d'evolució fonètica, morfològica i semàntica del llatí en les llengües romàniques	
5	Paraules patrimonials i cultismes, llatinismes i aurea dicta, i la seva pervivència	
6	Significat i definició de paraules d'ús comú i de lèxic especialitzat en les llengües d'ensenyament a partir dels seus ètims d'origen llatí	
7	Interès per conèixer el significat etimològic de les paraules i la importància de l'ús adequat del vocabulari com a instrument bàsic en la comunicació	
8	Importància del llatí com a eina de millora de l'expressió escrita, oral i multimodal en les diferents llengües del repertori lingüístic individual	
9	Eines analògiques i digitals per aprendre la llengua llatina	
10	Ús del llatí com a model per a l'aprenentatge d'altres llengües	

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Els casos i els seus principals valors sintàctics	
2	La flexió nominal, pronominal i verbal	
3	Estructures oracionals bàsiques. La concordança i l'ordre de paraules	
4	Estratègies bàsiques per identificar, analitzar i traduir unitats lingüístiques (lèxic, morfosintaxi) a partir de la comparació de les llengües i varietats que conformen el repertori lingüístic personal	

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Portafolis europeu de les llengües, glossaris o diccionaris	

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
2	Reflexió i justificació de la traducció oferta	
3	Retroversió d'oracions senzilles	
4	Autoconfiança, autonomia i iniciativa. L'error com a part integrant del procés d'aprenentatge	

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Pervivència del llegat material (llocs arqueològics, inscripcions, construccions monumentals i artístiques, etc.) i immaterial (mitologia clàssica, institucions polítiques, oratòria, dret, rituals i celebracions, etc.) de la civilització romana	
2	La transmissió textual i els suports d'escriptura	
3	Característiques del patrimoni cultural romà i del procés de romanització	
4	Processos de conservació, preservació i difusió del patrimoni arqueològic de l'entorn	
5	Ús d'eines analògiques i digitals per a la comprensió, producció i coproducció oral, escrita i multimodal	
6	Selecció crítica de les fonts consultades i els continguts utilitzats	
7	Respecte per la propietat intel·lectual i drets d'autor d'aquestes fonts i els continguts	
8	Estratègies i eines, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per a l'autoavaluació, la coavaluació i l'autocorrecció	

Llatí

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Marc geogràfic de Roma, la seva expansió per Europa i la Mediterrània	
2	Principals períodes de la història de Roma	
3	Aspectes fonamentals de la vida quotidiana a Roma: la família, el paper de la dona	

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
4	Organització política i social de Roma, la seva pervivència en el món actual	
5	De la llegenda a la història: homes i dones de l'antiguitat romana	
6	La idea d'Europa i el seu origen grecollatí	
7	El llatí com a origen de les llengües romàniques i la seva pervivència en altres llengües d'Europa	
8	Estratègies i eines per relacionar el passat i el present a partir dels coneixements adquirits i conscienciar l'estudiant sobre l'actualitat del llegat grecoromà, utilitzant a aquest efecte diversitat de recursos: gràfics, texts, restes arqueològiques	
9	Estratègies per comprendre, comentar i interpretar texts llatins a partir dels coneixements adquirits i de l'experiència pròpia	
10	La condició humana a través dels texts clàssics llatins	
11	Pervivència en el món actual de conceptes clau de la civilització romana (civis, populus, sacer, homo, etc.)	
12	L'humanisme i el seu paper en la societat actual	

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Diferents sistemes d'escriptura: orígens de l'escriptura	
2	L'alfabet i la seva pronunciació. Els seus orígens i la seva expansió pel món	
3	Vocabulari bàsic llatí: lèxic transparent, paraules de major freqüència i principals prefixos i sufixos	
4	Nocions bàsiques d'evolució fonètica, morfològica i semàntica del llatí en les llengües romàniques	
5	Paraules patrimonials i cultismes, llatinismes i aurea dicta, i la seva pervivència	

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
6	Significat i definició de paraules d'ús comú i de lèxic especialitzat en les llengües d'ensenyament a partir dels seus ètims d'origen llatí	
7	Interès per conèixer el significat etimològic de les paraules i la importància de l'ús adequat del vocabulari com a instrument bàsic en la comunicació	
8	Importància del llatí com a eina de millora de l'expressió escrita, oral i multimodal en les diferents llengües del repertori lingüístic individual	
9	Eines analògiques i digitals per aprendre la llengua llatina	
10	Ús del llatí com a model per a l'aprenentatge d'altres llengües	

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Els casos i els seus principals valors sintàctics	
2	La flexió nominal, pronominal i verbal	
3	Estructures oracionals bàsiques. La concordança i l'ordre de paraules	
4	Estratègies bàsiques per identificar, analitzar i traduir unitats lingüístiques (lèxic, morfosintaxi) a partir de la comparació de les llengües i varietats que conformen el repertori lingüístic personal	
5	Recursos per a l'aprenentatge i estratègies bàsiques d'adquisició de llengües com ara Portafolis europeu de les llengües, glossaris o diccionaris	
6	Reflexió i justificació de la traducció oferta	
7	Retroversió d'oracions senzilles	
8	Autoconfiança, autonomia i iniciativa. L'error com a part integrant del procés d'aprenentatge	

Saberes básicos del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
---	---------------	-----------------------------------

1	Pervivència del llegat material (llocs arqueològics, inscripcions, construccions monumentals i artístiques, etc.) i immaterial (mitologia clàssica, institucions polítiques, oratòria, dret, rituals i celebracions, etc.) de la civilització romana	
2	La transmissió textual i els suports d'escriptura	
3	Característiques del patrimoni cultural romà i del procés de romanització	
4	Processos de conservació, preservació i difusió del patrimoni arqueològic de l'entorn	
5	Ús d'eines analògiques i digitals per a la comprensió, producció i coproducció oral, escrita i multimodal	
6	Selecció crítica de les fonts consultades i els continguts utilitzats	
7	Respecte per la propietat intel·lectual i drets d'autor d'aquestes fonts i els continguts	
8	Estratègies i eines, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per a l'autoavaluació, la coavaluació i l'autocorrecció	

5. Rúbricas IA por competencia específica

Cada rúbrica está calibrada para esta materia y curso con descriptores observables y un ejemplo de evidencia en cada nivel. Edita los porcentajes según tu programación didáctica.

CE.1 · 20 % Rubrica generica

Valorar el papel de la civilització llatina en l'origen de la identitat europea, comparant i reconeixent les semblances i diferències entre llengües i cultures, per analitzar críticament el present. L...

Nivel	Etiqueta	Rango	Descriptor + ejemplo de evidencia
1	No conseguido	0-49%	Identifica elementos aislados de la cultura latina o productos culturales actuales, pero no establece relaciones entre ellos ni emite juicios de valor. <i>Ejemplo: Enumera algunos dioses romanos conocidos, pero no los compara con figuras actuales ni explica su influencia en la cultura europea.</i>
2	En proceso	50-69%	Compara aspectos parciales entre la civilización latina y la actual, reconociendo algunas semejanzas o diferencias, aunque sin profundidad crítica ni conexión con la identidad europea. <i>Ejemplo: Compara el sistema de gobierno republicano romano con el actual español, señalando similitudes en las instituciones, pero sin analizar críticamente su impacto en la identidad europea.</i>
3	Adquirido	70-89%	Valora el papel de la civilización latina en la identidad europea mediante la comparación sistemática de lenguas y culturas, reconociendo semejanzas y diferencias, y ofrece un análisis crítico fundamentado del presente. <i>Ejemplo: Analiza críticamente una obra artística actual (como una película o una novela) identificando influencias latinas en su argumento o personajes, y argumenta cómo refleja valores heredados de Roma.</i>
4	Avanzado	90-100%	Transfiere el análisis a contextos nuevos o interdisciplinarios, integrando perspectivas históricas, lingüísticas y culturales para evaluar el legado latino en la Europa actual, con argumentación autónoma y propuestas personales. <i>Ejemplo: Elabora un ensayo en el que relaciona el origen latino del sistema jurídico europeo con un caso contemporáneo de derechos humanos, proponiendo mejoras inspiradas en la tradición romana.</i>

CE.2 · 25 %**Rubrica generica**

Conèixer els aspectes bàsics de la llengua llatina, comparant-la amb les llengües d'ensenyament i amb altres llengües del repertori individual dels alumnes, per valorar els trets comuns i apreciar la ...

Nivel	Etiqueta	Rango	Descriptor + ejemplo de evidencia
1	No conseguido	0-49%	Identifica de forma muy limitada algunos rasgos latinos en lenguas conocidas, pero no logra establecer comparaciones coherentes ni valorar la diversidad lingüística. <i>Ejemplo: En una lista de palabras (p. ej., amor, mater, urbs), solo reconoce como familiares dos o tres, sin explicar la relación o el cambio fonético.</i>
2	En proceso	50-69%	Reconoce y compara rasgos básicos entre el latín y las lenguas de enseñanza o del repertorio personal, pero la comparación es superficial y no abarca aspectos sistemáticos. <i>Ejemplo: Señala que latín 'flumen' se parece a 'fluvial' en español, pero no explica la evolución ni lo usa para inferir el significado de 'fluminense'.</i>
3	Adquirido	70-89%	Compara sistemáticamente el latín con las lenguas de enseñanza y del repertorio individual, identificando patrones de evolución y familias léxicas; infiere significados de términos latinos aplicando esos conocimientos y valora la diversidad lingüística. <i>Ejemplo: Explica que latín 'pater' > español 'padre' / catalán 'pare' / inglés 'father' (cognado lejano) y deduce que 'paternidad' se relaciona con el concepto de padre; además, comenta la riqueza de tener palabras de distinto origen.</i>
4	Avanzado	90-100%	Analiza críticamente la influencia del latín en diversas lenguas (incluidas las no románicas del repertorio), produce definiciones etimológicas originales, y argumenta sobre el valor de la diversidad lingüística como patrimonio cultural. <i>Ejemplo: Compara la raíz latina 'scrib-/script-' con cognados en español ('escribir'), inglés ('scribe'), alemán ('schreiben') y árabe ('maktab'), explica las adaptaciones fonéticas, y reflexiona sobre cómo el latín dotó de léxico científico a lenguas no indoeuropeas.</i>

CE.3 · 20 %**Rubrica generica**

Llegir i interpretar texts llatins, assumint l'aproximació als texts com un procés dinàmic i prenent consciència dels coneixements i experiències pròpies, per identificar-ne el caràcter clàssic i fona...

Nivel	Etiqueta	Rango	Descriptor + ejemplo de evidencia
1	No conseguido	0-49%	<p>Lee fragmentos muy breves con apoyo y no extrae el sentido global. Identifica de forma muy parcial alguna idea si se le señala. No logra explicar el carácter clásico del texto.</p> <p><i>Ejemplo: Tras leer tres líneas con ayuda del docente, solo señala una palabra conocida pero no acierta el tema.</i></p>
2	En proceso	50-69%	<p>Lee y comprende el sentido global del texto con alguna ayuda. Identifica las ideas principales y secundarias, pero las explica de forma esquemática. Reconoce vagamente el carácter clásico, sin justificarlo.</p> <p><i>Ejemplo: Explica oralmente que el texto trata sobre la amistad (idea principal) y menciona una idea secundaria, pero no relaciona los valores con la Antigüedad.</i></p>
3	Adquirido	70-89%	<p>Lee e interpreta autónomamente textos latinos de dificultad adecuada. Explica oralmente, por escrito o de forma multimodal el carácter clásico y humanista, apoyándose en el contexto. Identifica con precisión las ideas principales y secundarias.</p> <p><i>Ejemplo: Redacta un breve comentario escrito donde señala que el texto promueve la virtud y la fides, valores romanos que perviven en la cultura occidental, y localiza las oraciones que lo evidencian.</i></p>
4	Avanzado	90-100%	<p>Interpreta críticamente textos latinos, transfiriendo su análisis a otros contextos o producciones propias. Relaciona el contenido con sus conocimientos y experiencias, valorando la pervivencia de lo clásico. Propone conexiones intertextuales o actualizaciones.</p> <p><i>Ejemplo: Compara el texto de Salustio sobre la conjura de Catilina con una noticia actual sobre corrupción política, argumentando semejanzas y diferencias, y reflexiona sobre la actualidad de los conflictos de poder.</i></p>

CE.4 · 25 %**Examen escrito**

Comprendre texts originals llatins, traduïnt del llatí a la llengua d'ensenyament i desenvolupant estratègies d'accés al significat d'un enunciat senzill en llengua llatina, per aconseguir i justifica...

Nivel	Etiqueta	Rango	Descriptor + ejemplo de evidencia
1	No conseguido	0-49%	<p>Identifica con ayuda algunos elementos morfosintácticos básicos (casos, verbos) pero comete errores frecuentes. La traducción es muy incompleta o incorrecta, y no justifica las decisiones tomadas. No produce retroversiones o estas son ininteligibles.</p> <p><i>Ejemplo: Ante una oración como 'Puella rosam amat', el alumno traduce 'La niña...' y no completa; no reconoce el acusativo ni el verbo.</i></p>
2	En proceso	50-69%	<p>Analiza la mayoría de los elementos morfológicos y sintácticos con ayuda parcial. Traduce oraciones sencillas aunque con algún error de concordancia o léxico. Justifica la traducción de forma básica (ej. 'amo es verbo'). La retroversión es comprensible pero con fallos.</p> <p><i>Ejemplo: Traduce 'Servus puellam salutat' como 'El esclavo saluda a la niña' correctamente, pero no justifica el acusativo o confunde 'puellam' con nominativo.</i></p>
3	Adquirido	70-89%	<p>Analiza de forma autónoma los aspectos morfológicos, sintácticos y léxicos elementales de la lengua latina. Traduce textos breves y sencillos con precisión y uso adecuado del léxico. Justifica la traducción señalando casos y funciones. Produce mediante retroversión oraciones simples correctas.</p> <p><i>Ejemplo: Ante 'Filia reginae coronam portat', traduce 'La hija de la reina lleva una corona', identifica genitivo y acusativo, y justifica 'reginae como complemento del nombre'. Retroversión de 'El esclavo ve al niño' como 'Servus puerum videt'.</i></p>
4	Avanzado	90-100%	<p>Transfiere las estrategias de análisis y traducción a textos más complejos o con vocabulario no trabajado previamente. Traduce con fluidez y precisión, justificando cada decisión con referencias gramaticales. Realiza retroversiones que incluyen estructuras como subordinadas o voz pasiva.</p> <p><i>Ejemplo: Traduce un texto breve como 'Vita hominum brevis est, sed gloria sempiterna', justificando brevis como atributo y el uso de sed. Retroversión: 'Los soldados fueron enviados por el general' como 'Milites a duce missi sunt'.</i></p>

CE.5 · 20 % Rubrica generica

Descobrir, conèixer i valorar el patrimoni cultural, arqueològic i artístic romà, apreciàntlo i reconeixent-lo com a producte de la creació humana i com a testimoni de la història, per identificar...

Nivel	Etiqueta	Rango	Descriptor + ejemplo de evidencia
1	No conseguido	0-49%	Identifica de forma aislada algún elemento del patrimonio romano, pero no logra explicar su relación con la civilización latina ni reconoce huellas de romanización en el entorno. Las exposiciones orales, escritas o multimodales son muy incompletas o incoherentes. <i>Ejemplo: En un trabajo sobre mitología romana, solo nombra a Júpiter y Marte sin desarrollar ninguna historia ni relación con el arte.</i>
2	En proceso	50-69%	Explica algunos elementos de la civilización latina y reconoce parcialmente las huellas de romanización en el entorno, pero con inconsistencias o ayudas. Presenta conclusiones de investigación sencillas, aunque con poca profundidad o estructura. <i>Ejemplo: Identifica el acueducto de Segovia como huella romana, pero no acierta a explicar su función ni el proceso de construcción.</i>
3	Adquirido	70-89%	Explica de forma clara los elementos de la civilización latina, incluyendo la mitología clásica, y reconoce las huellas de romanización en el patrimonio local, describiendo procesos de construcción y conservación. Expone conclusiones de investigación de manera oral, escrita o multimodal, con coherencia y utilizando fuentes variadas. <i>Ejemplo: Presenta una exposición oral sobre el Teatro Romano de Méjico (sic) — en el original es Mérida — explicando su origen, función y estado de conservación, apoyado en imágenes y referencias a la mitología romana.</i>
4	Avanzado	90-100%	Analiza críticamente el patrimonio romano, valorando su sostenibilidad y proponiendo medidas de conservación o difusión. Integra conocimientos de mitología, arqueología e historia para explicar la creación artística. Transfiere lo aprendido a contextos nuevos, comparando con otras culturas o épocas. <i>Ejemplo: Elabora un informe escrito que compara la conservación del Foro Romano en Roma con la del Anfiteatro de Tarragona, proponiendo acciones para mejorar la difusión turística y garantizar su sostenibilidad.</i>

Sugerencias DUA por competencia específica

Diseño Universal del Aprendizaje aplicado a cada CE en sus tres ejes: representación (cómo presento el contenido), acción y expresión (cómo demuestran lo aprendido) e implicación (cómo motivar).

CE.1

Eje DUA	Principio	Sugerencias
Representación	Proporcionar múltiples medios de representación	<ul style="list-style-type: none"> • Mapa conceptual interactivo que relacione el latín con lenguas romances, utilizando herramientas digitales como Cmaptools o MindMeister, con nodos que incluyan ejemplos de palabras latinas y su evolución. • Audios de textos latinos originales (por ejemplo, un fragmento de César) recitados con pronunciación clásica, acompañados de transcripción con anotaciones léxicas y traducción, accesibles en plataforma educativa. • Infografía comparativa de instituciones romanas (Senado, cónsules, tribunos) y europeas actuales (Parlamento Europeo, Comisión), con enlaces a fuentes primarias y secundarias para profundizar.
Acción y expresión	Proporcionar múltiples medios de expresión y acción	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborar un podcast en parejas donde analicen la influencia del latín en el léxico de una lengua romance (español, francés o italiano), argumentando con ejemplos etimológicos y justificando su relevancia actual. • Diseñar una línea del tiempo digital con Timeline JS que compare hitos de la Roma antigua con eventos clave de la Unión Europea o España, incluyendo fuentes y una breve reflexión crítica. • Redactar una entrada de blog simulada o un hilo en formato Reddit explicando cómo el derecho romano pervive en sentencias judiciales actuales, citando artículos o jurisprudencia reciente.
Implicación / motivación	Proporcionar múltiples medios de motivación e implicación	<ul style="list-style-type: none"> • Ofrecer opción de elegir entre dos itinerarios: analizar la influencia latina en el cine (películas como Gladiator o series históricas) o en la política actual (cargos como cónsul, lemas como SPQR), para conectar con intereses personales. • Plantear un debate estructurado con roles ('clásicos' y 'modernos') sobre si la UE es heredera de Roma, asignando fuentes históricas y actuales a cada grupo, y permitiendo elegir el rol según preferencia. • Implementar un sistema de gamificación con 'retos DUA' (por ejemplo, identificar 10 palabras latinas en un periódico digital, analizar un meme sobre Roma, etc.) que al completarse desbloqueen contenido bonus o insignias digitales.

CE.2

Eje DUA	Principio	Sugerencias
---------	-----------	-------------

Representación	Proporcionar múltiples formas de representación	<ul style="list-style-type: none"> • Mapas etimológicos interactivos que conecten raíces latinas con palabras del español, inglés y otras lenguas del aula. • Audios de textos latinos clásicos con transcripción y traducción yuxtapuesta para comparar fonética y léxico. • Línea del tiempo visual que muestre la evolución del latín a las lenguas romances, con ejemplos de palabras que han pervivido.
Acción y expresión	Proporcionar múltiples formas de expresión	<ul style="list-style-type: none"> • Creación de un glosario multilingüe colaborativo donde cada estudiante aporte una palabra latina con sus cognados en las lenguas que conoce. • Grabación de un vídeo corto en el que el alumnado explique oralmente una frase latina y la compare con su equivalente en otra lengua de su repertorio. • Diseño de un póster digital que muestre familias de palabras (latín, español, inglés, lengua propia) usando herramientas como Canva o Genially.
Implicación / motivación	Proporcionar múltiples formas de motivación	<ul style="list-style-type: none"> • Elección personal del par de lenguas a comparar (p.ej., latín-italiano si tiene ascendencia italiana) para fomentar la relevancia cultural. • Juego de búsqueda del tesoro: encontrar en un texto latino palabras que hayan dado origen a términos en diferentes idiomas modernos, con puntos por rareza. • Actividad de biografía lingüística: cada alumno investiga una palabra de su lengua familiar o de herencia y rastrea su étimo latino, compartiéndola con la clase.

CE.3

Eje DUA	Principio	Sugerencias
Representación	Proporcionar múltiples formas de representación	<ul style="list-style-type: none"> • Entregar el texto latino con anotaciones morfosintácticas y enlaces interactivos a declinaciones y conjugaciones • Ofrecer grabaciones del texto en latín clásico con distintas velocidades y énfasis para facilitar la comprensión • Incluir imágenes y mapas contextuales que ilustren referentes históricos, artísticos y culturales del pasaje
Acción y expresión	Proporcionar múltiples formas de expresión	<ul style="list-style-type: none"> • Permitir que el alumnado entregue un comentario oral grabado (podcast individual) en lugar de un análisis escrito • Dar la opción de elaborar una infografía o línea del tiempo que conecte el texto con otros elementos clásicos • Realizar una dramatización breve de un fragmento, seguida de una explicación oral de su carácter fundamental

Eje DUA	Principio	Sugerencias
Implicación / motivación	Proporcionar múltiples formas de implicación	<ul style="list-style-type: none"> • Ofrecer una selección de textos de distintos géneros (mitológico, histórico, filosófico) para que elijan según su interés • Relacionar cada texto con un tema de actualidad (poder, justicia, identidad) y pedir que justifiquen su vigencia • Proponer un reto de traducción colaborativa en grupos, donde cada miembro aporta una parte y se discuten las soluciones

CE.4

Eje DUA	Principio	Sugerencias
Representación	Proporcionar múltiples formas de representación del contenido	<ul style="list-style-type: none"> • Anotar el texto latino con colores para marcar sujeto (azul), verbo (rojo) y complementos (verde), facilitando la identificación de funciones sintácticas. • Ofrecer una grabación de audio del texto latino con pronunciación restituída, acompañada de una transcripción con pausas señalizadas para segmentar oraciones. • Incluir un mapa conceptual que relacione los términos latinos con sus equivalentes en la lengua de enseñanza, destacando etimologías y familias léxicas.
Acción y expresión	Proporcionar múltiples formas de acción y expresión	<ul style="list-style-type: none"> • Permitir que la traducción se entregue en formato escrito o mediante una grabación de voz donde el alumno explique su proceso de traducción y justifique las decisiones. • Solicitar la elaboración de un cómic o viñetas que representen escenas del texto, con bocadillos en latín y traducción al pie, para expresar la comprensión del argumento. • Ofrecer la opción de realizar una traducción colaborativa en un documento compartido, donde cada estudiante aporte y comente los versos asignados, registrando el proceso.
Implicación / motivación	Proporcionar múltiples formas de implicación y motivación	<ul style="list-style-type: none"> • Dejar que el alumnado elija el texto latino entre una selección de pasajes sobre mitología, vida cotidiana o historia, según su interés personal. • Conectar el vocabulario del texto con palabras del castellano actual mediante retos etimológicos (adivinar el significado de palabras latinas a partir de derivados españoles). • Ofrecer textos con tres niveles de dificultad (básico, intermedio, original) para que cada estudiante seleccione el que le suponga un reto alcanzable.

CE.5

Eje DUA	Principio	Sugerencias
---------	-----------	-------------

Representación	Proporcionar múltiples medios de representación	<ul style="list-style-type: none"> • Presentar el patrimonio romano mediante mapas interactivos con capas históricas y reconstrucciones 3D. • Ofrecer textos epigráficos originales con transcripción, traducción y audio en latín clásico. • Utilizar infografías visuales que relacionen elementos del arte romano con su contexto histórico y función social.
Acción y expresión	Proporcionar múltiples medios de expresión	<ul style="list-style-type: none"> • Realizar un pódcast de 5 minutos que describa los procesos de restauración de un monumento romano local. • Crear un itinerario virtual en Google Earth que localice y explique yacimientos arqueológicos romanos en la península. • Elaborar un informe comparativo (escrito o vídeo) entre el Coliseo y un anfiteatro romano en España.
Implicación / motivación	Proporcionar múltiples medios de motivación	<ul style="list-style-type: none"> • Ofrecer la opción de investigar un aspecto concreto (mosaicos, acueductos, derecho romano) que conecte con sus intereses personales. • Realizar una salida virtual guiada por un museo romano con preguntas abiertas para fomentar la curiosidad. • Plantear un reto de diseño: proponer una intervención de conservación para un resto arqueológico ficticio, justificando las decisiones.

Cómo programar paso a paso

Hoja de ruta de 7 pasos para construir tu programación didáctica desde el decreto hasta la rúbrica final.

Paso 1 · Leer el decreto vigente 1-2 horas

Localiza el decreto autonómico que desarrolla el RD 217/2022 para 4.º ESO en tu CCAA. Extrae las 5 competencias específicas, 16 criterios de evaluación y 34 saberes básicos de Latín. Revisa también las orientaciones metodológicas y de evaluación.

Tip: Guarda el PDF del decreto en una carpeta con nombre claro. Marca los anexos que contienen los elementos curriculares para consulta rápida.

Paso 2 · Listar las CE y criterios 30 min

Enumera las 5 competencias específicas (CE1 a CE5) y sus 16 criterios de evaluación en una hoja de cálculo. Asigna a cada criterio una abreviatura (ej. CE1.1) para facilitar referencias futuras.

Tip: Usa columnas para CE, criterios, saberes asociados y trimestre propuesto. Esto te dará una visión de conjunto y evitará duplicidades.

Paso 3 · Priorizar criterios e instrumentos 1-2 horas

Selecciona los criterios más relevantes para cada trimestre. Decide qué instrumentos de evaluación (rúbricas, pruebas escritas, trabajos, observación) usarás para cada criterio. Asegura que cada criterio se evalúe al menos una vez.

Tip: No intentes evaluar todos los criterios en cada situación de aprendizaje. Reparte los 16 criterios a lo largo de los tres trimestres, dejando algunos para recuperación.

Paso 4 · Distribuir saberes por trimestre 2 horas

Los 34 saberes básicos suelen agruparse en bloques: léxico, morfosintaxis, textos, cultura y patrimonio. Distribúyelos equilibradamente en tres trimestres. Ten en cuenta la complejidad progresiva y la conexión con las CE.

Tip: Deja los saberes de cultura y patrimonio para el tercer trimestre, ya que suelen ser más atractivos y permiten cerrar el curso con proyectos motivadores.

Paso 5 · Diseñar una SDA tipo por trimestre 2-3 horas

Plantea una situación de aprendizaje (SDA) por trimestre que integre varios criterios y saberes. Por ejemplo, una SDA sobre 'La romanización de la Península Ibérica' para el segundo trimestre. Define el producto final, las actividades y la evaluación.

Tip: Cada SDA debe generar un producto final tangible (póster, texto argumentativo, presentación, etc.) que permita evaluar varios criterios de forma integrada.

Paso 6 · Establecer ponderaciones del departamento 1 hora

Acuerda con el departamento el peso de cada CE en la calificación final. Por ejemplo, CE1 (traducción e interpretación) 40%, CE2 (cultura) 20%, CE3 (reflexión lingüística) 20%, CE4 (producción textual) 10%, CE5 (valoración crítica) 10%. Documenta estos acuerdos.

Tip: Ajusta las ponderaciones al perfil del grupo. Si el grupo es muy práctico, aumenta el peso de la traducción; si es más teórico, refuerza la cultura.

Paso 7 · Documentar atención a la diversidad y recuperación 1-2 horas

Incluye medidas de refuerzo para alumnos con dificultades (adaptaciones no significativas, actividades de refuerzo) y planes de recuperación para quienes no superen los criterios. Define cómo se recuperará cada criterio no superado (prueba específica, trabajo adicional).

Tip: La recuperación debe centrarse en los criterios no superados, no en todo el curso. Diseña pruebas breves por criterio o trabajos dirigidos que demuestren la mejora.